

บททวน : บทที่ ๖

คดีเลือกตั้ง

คดีเลือกตั้ง หากแบ่งตามประเภทของการเลือกตั้ง จะแบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภท ได้แก่ คดีเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คดีเลือกสมาชิกวุฒิสภา และคดีเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นการเลือก แต่หากแบ่งออกตามลักษณะของคดี จะแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท ได้แก่ **คดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง**หรือที่เรียกกันว่าคดีคุณสมบัติ กับ**คดีเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งและสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง**หรือที่เรียกกันว่าคดีใบเหลืองใบแดง ในที่นี้ขอยกกล่าวถึงเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

๑.คดีเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑.๑ **คดีเกี่ยวกับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร** มี ๓ ประเภทคดี ได้แก่ คดีขอให้เพิ่มชื่อ คดีขอให้ถอนชื่อ และคดีอุทธรณ์คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ให้ถอนการรับสมัคร

คดีขอให้เพิ่มชื่อ เป็นกรณีผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้ง (ซึ่งมีหน้าที่รับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต) หรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ซึ่งมีหน้าที่รับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ) ไม่รับสมัครผู้ใดหรือไม่ประกาศรายชื่อบุคคลใดเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้สมัครนั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาขอให้เพิ่มชื่อเป็นผู้สมัครประกาศรายชื่อ พ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๙ และมาตรา ๕๙

คดีขอให้ถอนชื่อ เป็นกรณีก่อนวันเลือกตั้ง หากผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งหรือคณะกรรมการการเลือกตั้งตรวจสอบพบว่าผู้สมัครผู้ใดไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งหรือคณะกรรมการการเลือกตั้ง แล้วแต่กรณี จะถอนชื่อผู้สมัครเองไม่ได้ ต้องยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาให้ถอนชื่อผู้นั้นออกจากประกาศรายชื่อผู้สมัคร ตามพ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๒ และมาตรา ๖๑

ส่วน**คดีอุทธรณ์คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ให้ถอนการรับสมัคร** เป็นกรณีที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้สมัครผู้ใดเห็นว่า ผู้มีชื่อในประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม บุคคลนั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่ประกาศรายชื่อผู้สมัคร ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำวินิจฉัยให้ถอนการรับสมัคร ผู้สมัครที่ถูกถอนการรับสมัครมีสิทธิยื่นอุทธรณ์คำวินิจฉัยดังกล่าวต่อศาลฎีกาได้ ตามพ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๖๐

ข้อสังเกต

ข้อสอบเกี่ยวกับคดีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนใหญ่จะตั้งรูปเรื่องหรือโครงเรื่อง เป็นคดีขอให้เพิ่มชื่อหรือขอให้ถอนชื่อ แต่คำถามเป็นการขอให้วิเคราะห์ว่า **การตัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้งชอบหรือไม่** ซึ่งคำตอบจะอยู่ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๗ (๑) ถึง (๔) และมาตรา ๙๘ (๑) ถึง (๑๘)

๑.๒ คดีเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มี ๓ ประเภทคดี ได้แก่

๑) **คดีใบส้ม** เป็นกรณีก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง มีหลักฐานอันควรเชื่อว่ามีผู้สมัครผู้ใดกระทำการอันเป็นเหตุให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครนั้นเป็นการชั่วคราวมีกำหนดเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีคำสั่ง และในกรณีที่ผู้นั้นได้คะแนนอยู่ในลำดับที่จะได้รับการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งยกเลิกการเลือกตั้งและสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งดังกล่าวเป็นที่สุด และเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการดังกล่าวแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา ขอให้สั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้น (รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๕ ประกอบมาตรา ๒๒๖ และพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓๒ ประกอบมาตรา ๑๓๘)

คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ให้ระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครนั้นเป็นการชั่วคราว มีผลประการสำคัญคือ ในกรณีที่ผู้นั้นได้คะแนนอยู่ในลำดับที่จะได้รับการเลือกตั้ง และคณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งยกเลิกการเลือกตั้งและสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ ผู้สมัครที่ถูกระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวจะไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งใหม่ และต้องเตรียมตัวไปต่อสู้คดีที่ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้ง เพราะคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องไปยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อให้สั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นต่อไป

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ผ่านมา มีคดีใบส้มเกิดขึ้นเพียงคดีเดียว คือคดีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๒๐๙/๒๕๖๓

๒) **คดีใบเหลือง** เป็นกรณีเมื่อประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใดมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม แต่ไม่ได้ความชัดว่าเป็นการกระทำของผู้ได้รับเลือกตั้ง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อพิจารณา ในกรณีที่ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า การเลือกตั้งนั้นมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ให้ศาลสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในเขตเลือกตั้งนั้น และให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งสิ้นสุดลงนับแต่วันที่ศาลวินิจฉัย ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓๓

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ผ่านมา มีคดีใบเหลืองเกิดขึ้น ๒ คดี คือคดีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ลต.(ส.ส.) ๕๘๕/๒๕๖๒ และ ลต.(ส.ส.) ๑/๒๕๖๕

๓) **คดีใบแดง** เป็นกรณีเมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินการตามมาตรา ๒๒๕ คือให้ใบส้มแก่ผู้สมัครที่กระทำการอันเป็นเหตุให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมแล้ว หรือภายหลังประกาศผลการเลือกตั้ง มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งกระทำการทุจริตในการเลือกตั้งหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น คณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือสิทธิสมัคร

รับเลือกตั้งของผู้สมัครผู้นั้น ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ วรรคหนึ่ง และพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓๘ วรรคหนึ่ง

การพิจารณาดีประเพณีของศาลฎีกา ศาลฎีกาต้องนำสำนวนการสืบสวนหรือไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหลักในการพิจารณา และเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลฎีกามีอำนาจสั่งไต่สวนข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ วรรคสอง และพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓๘ วรรคสอง

ในกรณีที่ศาลฎีกาพิพากษาว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งกระทำความผิดตามที่ถูกร้อง ศาลฎีกาต้องสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้นเป็นเวลาสิบปี ตามมาตรา ๒๒๖ วรรคสาม และพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓๘ วรรคสี่

เมื่อศาลฎีกามีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาแล้ว ถ้าผู้ถูกร้องหาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ผู้นั้นต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าศาลฎีกาจะพิพากษาว่าผู้นั้นมิได้กระทำความผิด และเมื่อศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าผู้นั้นกระทำความผิด ให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นสิ้นสุดลงนับแต่วันที่หยุดปฏิบัติหน้าที่ ตามมาตรา ๒๒๖ วรรคสี่ และพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๓๘ วรรคสาม และวรรคสี่

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ผ่านมา มีคดีใบแดงเกิดขึ้นเพียงคดีเดียวคือคดีตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๑/๒๕๖๓

ข้อสังเกต

การยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัคร ตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๒๖ วรรคหนึ่ง เป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้สมัครด้วยกันเองหรือบุคคลอื่นใดไม่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาขอให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัคร ผู้สมัครด้วยกันเองหรือบุคคลอื่นคงมีสิทธิเพียงไปยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งเพื่อให้ดำเนินการไต่สวนและยื่นคำร้องต่อศาลเท่านั้น

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗

คำถาม ประเด็นที่ ๒ ภายหลังประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งนายเอกได้รับการเลือกตั้ง นายเสื่อผู้สมัครที่ได้คะแนนรองจากนายเอกไปยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้ง ขอให้มีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้งของนายเอกใหม่ อ้างเหตุว่านายเอกขาดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นครั้งก่อนที่นายเอกจะสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข้อเท็จจริงปรากฏว่า นายเอกไม่ได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งนั้นจริง

ให้วินิจฉัยว่า ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งจะสั่งคำร้องของนายเสื่ออย่างไร

ธงคำตอบ การยื่นคำร้องขอให้ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายหลังประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่จะยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนก

คดีเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๒๓๙ วรรคสอง นายเสื่อไม่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา
แผนกคดีเลือกตั้งโดยตรง ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งจึงต้องมีคำสั่งยกคำร้องของนายเสื่อ

หมายเหตุ

รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๒๒๖ วรรคหนึ่ง ไม่ได้ให้สิทธิแก่ผู้สมัครด้วยกันเองหรือบุคคลอื่นใดยื่น
คำร้องต่อศาลฎีกาได้เองเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๕๐ มาตรา ๒๓๙ วรรคสอง

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามเล็ก ๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

คำถาม ประเด็นที่ ๑ ภายหลังประกาศผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเลย นายเอก
ผู้สมัครซึ่งไม่ได้รับเลือกตั้งไปยื่นหนังสือร้องเรียนนายโท ผู้สมัครซึ่งได้รับเลือกตั้งต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง
กล่าวหาว่า นายโทกระทำการทุจริตในการเลือกตั้งโดยแจกเงินแก่กลุ่มแม่บ้านเพื่อซื้อเสียง คณะกรรมการการ
เลือกตั้งได้สวนแล้วมีมติว่าข้อกล่าวหาของนายเอกไม่มีมูล และมีมติให้ดำเนินคดีอาญาแก่นายเอกเพราะเหตุมี
หนังสือร้องเรียนนายโทอันเป็นเท็จ หลังจากนั้น ๓ เดือน นายเอกยื่นคำร้องต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๔ แผนกคดี
เลือกตั้ง ขอให้มีการสืบพยานหลักฐานเพื่อสืบพยานหรือสิทธิเลือกตั้งของนายโท และมีคำสั่งให้มีการเลือกตั้ง
ใหม่ โดยอ้างเหตุเช่นเดียวกับที่กล่าวในหนังสือร้องเรียนนายโท ก่อนวันนัดฟังคำสั่งรับหรือไม่รับคำร้อง นายโทให้
ทนายความยื่นคำแถลงต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๔ แผนกคดีเลือกตั้งว่า ไม่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทยให้สิทธินายเอกยื่นคำร้องดังกล่าว ขอให้ยกคำร้อง

ให้วินิจฉัยว่า คำแถลงของทนายความของนายโทต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๔ แผนกคดีเลือกตั้ง รับฟังได้หรือไม่

ธงคำตอบ รัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๖๐) มาตรา ๒๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ภายหลังประกาศผลการ
เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาแล้ว มีหลักฐานอันควรเชื่อว่ามีผู้สมัครผู้ใดกระทำการทุจริต ให้
คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งหรือสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัคร
นั้น โดยมีมติให้สิทธิบุคคลอื่นยื่นคำร้องดังกล่าวด้วย และมาตรา ๒๒๖ วรรคหก ให้นำบทบัญญัติดังกล่าวไปใช้
บังคับแก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นโดยอนุโลม แต่ให้อำนาจของศาลฎีกาเป็นอำนาจของ
ศาลอุทธรณ์ ดังนั้น ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลชั้นอุทธรณ์เพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือสิทธิ
เลือกตั้งเท่านั้นเช่นกัน นายเอกไม่มีสิทธิยื่นคำร้องดังกล่าวต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๔ แผนกคดีเลือกตั้ง คำแถลงของ
ทนายความของนายโทที่ว่า ไม่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยให้สิทธินายเอกยื่นคำร้องดังกล่าว
จึงรับฟังได้

หมายเหตุ

หากเป็นข้อสอบเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ต้องอ้างมาตรา ๒๒๖ วรรค
หก ที่ว่า ให้นำบทบัญญัติดังกล่าวไปใช้บังคับแก่การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นโดยอนุโลม แต่
ให้อำนาจของศาลฎีกาเป็นอำนาจของศาลอุทธรณ์ด้วย

ข้อสังเกต :

บทบัญญัติว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๗ (๑) ถึง (๔) และมาตรา ๙๘ (๑) ถึง (๑๘) และบทบัญญัติว่าด้วยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๘ ก. คุณสมบัติ (๑) ถึง (๔) และ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ถึง (๙) มีความสำคัญเพราะเกี่ยวข้องกับเรื่องสำคัญ ๓ เรื่อง ได้แก่

๑) การสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา เพราะหากขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ ก็จะถูกตัดสิทธิไม่ให้ลงสมัคร อันนำไปสู่การเป็นคดีขอให้ศาลเพิ่มชื่อหรือขอให้ศาลถอนชื่อ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

๒) การสิ้นสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา โดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

กรณีนี้เกิดขึ้นภายหลังมีการประกาศให้ผู้ใดได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาแล้ว และปรากฏว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ใดขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๙๗ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ หรือปรากฏว่าสมาชิกวุฒิสภาผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘ การดำเนินการเพื่อให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง ต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้สองช่องทาง กล่าวคือ

ช่องทางที่ (๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๓) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) หรือ (๑๒) หรือมาตรา ๑๑๑ (๓) (๔) (๕) หรือ (๗) แล้วแต่กรณี และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้อง ส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ ตามมาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงเมื่อ...” และกำหนดกรณีที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงรวม ๑๓ กรณี ในวงเล็บ (๑) ถึง (๑๓) โดยมาตรา ๑๐๑ (๕) บัญญัติว่า “ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๙๗” และมาตรา ๑๐๑ (๖) บัญญัติว่า “มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘”

ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อ ...” และกำหนดกรณีที่ทำให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงรวม ๘ กรณี ในวงเล็บ (๑) ถึง (๘) โดยมาตรา ๑๑๑ (๔) บัญญัติว่า “ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๘” ซึ่งมาตรา ๑๐๘ ก็คือคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภานั้นเอง

เนื่องจากการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๙๗ และมาตรา ๙๘ มีผลให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๕) (๖) และการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามมาตรา ๑๐๘ มีผลให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๑๑ (๔) การทำความเข้าใจกับหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๗ และมาตรา ๙๘ จึงเป็นเรื่องสำคัญ

ช่องทางที่ (๒) ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งพบว่าสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดคนหนึ่งมีเหตุสิ้นสุดลงตามมาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่ ได้ด้วย **ตามมาตรา ๘๒ วรรคสี่**

ตัวอย่างเช่น ภายหลังจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งให้นายดำเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองหนึ่งแล้ว ต่อมาปรากฏข้อเท็จจริงว่า นายดำเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดฐานเป็นเจ้ามือตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน อันเป็นลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๘๘ (๑๐)

ในกรณีเช่นนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร อาจเข้าชื่อกันยื่นคำร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ขอให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของนายดำเป็นอันสิ้นสุดลงแล้ว โดยช่องทางของรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๘๒ วรรคหนึ่ง** หรือหากคณะกรรมการการเลือกตั้งตรวจพบเอง จะเสนอเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเองก็ได้ ตามรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๘๒ วรรคสี่**

หมายเหตุ

หากเป็นข้อสอบเกี่ยวกับการให้พ้นจากสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะเหตุมีลักษณะต้องห้าม ต้องอ้างอิงถึง **มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบกับมาตรา ๘๘**

๓) การสิ้นสุดความเป็นรัฐมนตรีของรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรี ตามมาตรา ๑๗๐ (๒) (๔) และ (๕)

เป็นกรณีตามรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๑๗๐ วรรคสาม** ที่บัญญัติว่า “ให้นำความใน **มาตรา ๘๒** มาใช้บังคับแก่การสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม **(๒) (๔) หรือ (๕)** หรือวรรคสอง โดยอนุโลม เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย”

บทบัญญัติดังกล่าวมีความหมายว่า เมื่อปรากฏกรณีที่ทำให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตาม **มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง วงเล็บ (๒)** คือลาออก **วงเล็บ (๔)** คือขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๖๐ หรือ **วงเล็บ (๕)** คือกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๑๘๖ หรือมาตรา ๑๘๗ **สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา** จำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดตามมาตราดังกล่าว และ **คณะกรรมการการเลือกตั้ง** ยังมีอำนาจส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้ด้วย

การขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของรัฐมนตรีตาม **มาตรา ๑๖๐** มีตั้งแต่ **วงเล็บ (๑) ถึง (๘)** โดยใน **วงเล็บ (๖)** บัญญัติว่า “ไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม **มาตรา ๘๘**” ดังนั้น การทำความเข้าใจกับหลักเกณฑ์และเงื่อนงำของรัฐธรรมนูญ **มาตรา ๘๘** ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับ **มาตรา ๘๗** จึงมีความสำคัญในการพิจารณาเรื่องการสิ้นสุดของรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรีอีกด้วย

หมายเหตุ

หากเป็นข้อสอบเกี่ยวกับการให้พ้นจากสมาชิกภาพของรัฐมนตรีเพราะเหตุมีลักษณะต้องห้าม ต้องอ้างอิงถึง **มาตรา ๑๖๐ (๖) ประกอบกับมาตรา ๘๘**

หลักเกณฑ์และเงื่อนไขของคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๗ และมาตรา ๙๘

กรณีคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๗ บัญญัติว่า บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (๑) ถึง (๔) มีอยู่ ๔ วงเล็บ

มีข้อสังเกตในมาตรา ๙๗ (๓) ที่ว่า “เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคการเมืองเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ระยะเวลาเก้าสิบวันดังกล่าวให้ลดลงเหลือสามสิบวัน” ข้อสังเกตคือ สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองต้องดำรงอยู่ตลอดไปจนถึงวันเลือกตั้งและจนกว่าจะพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น ในกรณีที่ผู้สมัครมีคุณสมบัติครบถ้วนและได้รับการประกาศรายชื่อเป็นผู้สมัครแล้ว แต่ก่อนวันเลือกตั้งผู้สมัครนั้นได้ลาออกจากการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่ตนเป็นสมาชิก ย่อมมีผลให้ผู้สมัครดังกล่าวขาดคุณสมบัติการเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๗ (๓) และพ.ร.ป.การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๑ (๓) อาจเป็นเหตุให้ผู้สมัครนั้นถูกถอนชื่อออกจากประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ (คำสั่งศาลฎีกาที่ ลต สสร ๓๗ /๒๕๖๖)

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตในมาตรา ๙๗ (๔) ที่ว่า “ต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง” เคยมีปัญหาเกี่ยวกับคำว่า ทะเบียนบ้าน ตามบทบัญญัติดังกล่าวว่า หมายความว่า ความรวมถึงทะเบียนบ้านกลางด้วยหรือไม่ ปัญหาดังกล่าวมีคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๒๐/๒๕๖๒ วินิจฉัยว่า ผู้สมัครนำทะเบียนบ้านกลางมาใช้อ้างว่า มีชื่อในทะเบียนบ้านในจังหวัดที่สมัครรับเลือกตั้งเพื่อใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามมาตรา ๙๗ (๔) ก. ไม่ได้ เพราะทะเบียนบ้านกลาง เป็นเพียงทะเบียนซึ่งผู้อำนวยการทะเบียนกลางกำหนดให้จัดทำขึ้นสำหรับลงรายการบุคคลที่ไม่อาจมีชื่อในทะเบียนบ้านได้เท่านั้น

ข. ลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

มาตรา ๙๘ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” มาตรานี้มี ๑๘ วงเล็บ มีข้อสังเกตบางวงเล็บดังนี้

มาตรา ๙๘ (๒) “เป็นบุคคลล้มละลายหรือเคยเป็นบุคคลล้มละลายทุจริต”

ข้อสังเกตคือ เพียงถูกพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด ไม่ถือว่ามียุติลักษณะต้องห้าม เพราะกฎหมายใช้คำว่า “เป็นบุคคลล้มละลาย” หมายความว่า ต้องมีคำพิพากษาให้ล้มละลายแล้ว และในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาให้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย แม้จะยังมิได้ประกาศคำสั่งในราชกิจจานุเบกษา ก็ต้องถือว่าเป็นบุคคลล้มละลาย (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๓๔/๒๕๖๒) หรือแม้อยู่ระหว่างอุทธรณ์คำพิพากษาที่ให้ตกเป็นบุคคลล้มละลาย ก็ถือว่ามียุติลักษณะต้องห้าม (เทียบ คำสั่งศาลฎีกาที่ ๔๘/๒๕๔๘) นอกจากนี้ตราบใดที่ยังไม่ได้หลุดพ้นจากการล้มละลาย โดยยังไม่มี การปลดจากล้มละลาย ยกเลิกการล้มละลาย และมิได้มีคำขอประนอมหนี้ภายหลังล้มละลาย ต้องถือว่าเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัคร (คำสั่งศาลฎีกาที่ ๕๐๖๖/๒๕๕๔, ๓๐๖๔/๒๕๕๗)

มาตรา ๙๘ (๓) “เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ”

เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรานี้ เพื่อมิให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบในการเลือกตั้ง เพราะผู้สมัครที่มีสื่ออยู่ในมือย่อมได้เปรียบผู้สมัครอื่น

ผู้สมัครที่มีชื่อเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ แม้ไม่ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการในความเป็นจริง ก็มีลักษณะต้องห้าม (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๔๓/๒๕๖๒) และโดยไม่คำนึงว่าสื่อที่พิมพ์หรือเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการเมืองหรือไม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๐๙/๒๕๖๒)

นอกจากนี้แม้หนังสือพิมพ์หยุดตีพิมพ์แล้ว แต่เมื่อยังไม่ได้แจ้งยกเลิกการประกอบกิจการต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าของหรือผู้ถือหุ้นก็มีลักษณะต้องห้าม เพราะอาจกลับมาประกอบกิจการใหม่เมื่อใดก็ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๑๑/๒๕๖๒ , ๑๒๒๐/๒๕๖๒ , ๑๒๒๘/๒๕๖๒)

ส่วนในกรณีที่บริษัทหรือห้างไม่ได้ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใด ๆ แต่ในหนังสือบริคณห์สนธิระบุว่า มีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ ด้วย ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยที่ ๑๘ ถึง ๑๙/๒๕๖๓ และ ๒๐/๒๕๖๓ (ในคดีขอให้วินิจฉัยว่า สมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลงหรือไม่) วางหลักว่า การเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน ต้องมีการประกอบกิจการจริงด้วย หากเพียงแต่มีระบุในหนังสือบริคณห์สนธิว่ามีวัตถุประสงค์ในการประกอบกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน แต่ไม่ได้ประกอบกิจการจริง เจ้าของหรือผู้ถือหุ้นยังไม่อยู่ในฐานะเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชน

ส่วนปัญหาว่าประกอบกิจการจริงหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญให้ดูจาก

(๑) แบบ สสข.๑ (แบบแสดงรายการเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของห้างหุ้นส่วนบริษัท ตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ ฉบับที่ 83 (พ.ศ. ๒๕๑๕) ที่ยื่นต่อนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท)

(๒) แบบ ส.บช.๓ (แบบนำส่งงบการเงิน) และ

(๓) หมายเหตุประกอบงบการเงิน ซึ่งจะมีข้อความว่า ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นประกอบกิจการใดบ้างในความเป็นจริง มีรายรับรายจ่ายอย่างไร

การเลือกตั้งเมื่อเดือนเมษายน ๒๕๖๖ ที่ผ่านมามีคดีตามมาตรา ๙๘ (๓) ที่น่าสนใจ เช่น

คำสั่งศาลฎีกาที่ ลต สสข ๒๔/๒๕๖๖ ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งวินิจฉัยว่า แม้ข้อเท็จจริงตามทางใต้สวนฟังได้ว่า บริษัท อ. เป็นสื่อมวลชนใดๆ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๓) และพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ (๓) แต่บทบัญญัติดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาศัยความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการสื่อมวลชนเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์และเป็นโทษแก่บุคคลเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง ซึ่งในขณะที่มีการเลือกตั้งย่อมหมายถึงการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ตนและพรรคการเมืองที่ตนสังกัดหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครและพรรคการเมืองอื่น อีกทั้งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๓) และพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ (๓) เป็นบทบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จึงต้องตีความโดยเคร่งครัดและไม่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ โดยเฉพาะเมื่อคำนึงถึงข้อเท็จจริง

ที่ว่า การเข้าถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนของประชาชนทั่วไปเป็นสิทธิในทรัพย์สินที่ได้รับความคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญเช่นกัน นอกจากนี้ในขณะที่มีการเลือกตั้งนั้น ผู้สมัครยังไม่ได้มีสถานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และยังไม่แน่ว่าผู้สมัครจะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ คดีนี้ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ร้องมีหุ้นในบริษัท อ. จำนวนเพียง ๒๐๐ หุ้น จากจำนวนหุ้นที่ชำระแล้วทั้งหมด ๒,๙๗๓,๙๒๕,๗๙๑ หุ้น และมูลค่าหุ้นทั้งหมดของบริษัท อ.ตามราคาตลาด ณ สิ้นปี ๒๕๖๕ เป็นเงิน ๕๘๘,๙๗๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ในขณะที่หุ้นของผู้ร้องมีมูลค่าตามราคาตลาดในวันเดียวกันเป็นเงินเพียง ๓๙,๐๐๐ บาท การที่ผู้ร้องเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท อ. เพียง ๒๐๐ หุ้น ถือว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก ผู้ร้องย่อมไม่มีอำนาจสั่งการให้บริษัท อ. ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ร้องและพรรคการเมืองของผู้ร้องหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองอื่น เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งของผู้ร้องหรือพรรคการเมืองของผู้ร้องได้ เนื่องจากผู้ร้องมิใช่เจ้าของหรือมีจำนวนหุ้นจำนวนมากพอที่จะสามารถกระทำเช่นนั้นได้ การที่ผู้คัดค้านไม่ประกาศรายชื่อผู้ร้อง เป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๓) และพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ (๓)

คำสั่งศาลฎีกาที่ ลต สสข ๓๖/๒๕๖๖ ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งวินิจฉัยว่า บริษัท พ. ประกอบธุรกิจออร์กาไนเซอร์ รับจัดงานอีเวนต์ต่างๆ จึงเป็นงานจ้างทำของ ตามป.พ.พ.มาตรา ๕๘๗ แม้ตามแบบแสดงรายการเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของห้างหุ้นส่วนบริษัท (แบบ สสข.๑) ระบุว่า บริษัท พ. ประกอบกิจการผลิตรายการจัดทำรายการทั้งทางวิทยุและโทรทัศน์ ตลอดจนบริการติดตามรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ประกอบธุรกิจบริการวางแผนงานโฆษณา รับจ้างเป็นผู้สร้างและจัดละคร จัดหาสื่อโฆษณา และแบบนำเสนอการเงิน (แบบ สสข.๓) ระบุรายการงบการเงินรอบบัญชีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๔ ประเภทธุรกิจ “ประกอบกิจการด้านการประชาสัมพันธ์และสื่อโฆษณาทุกประเภท” คิดเป็นร้อยละของรายได้รวม ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ก็ตาม แต่หมายเหตุประกอบงบการเงินและงบกำไรขาดทุนสำหรับปีสิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๔ เอกสารท้ายคำคัดค้าน ระบุว่า มีรายได้จากการขายหรือการให้บริการ ปี ๒๕๖๓ กำไร ๔๒๒,๖๔๖.๕๔ บาท ปี ๒๕๖๔ กำไร ๓๕๖,๗๒๐.๑๙ บาท และปรากฏตามคำคัดค้านว่า บริษัท พ. มีรายได้ทั้งหมดจากกิจการรับจ้างเป็นออร์กาไนเซอร์รับจัดงานอีเวนต์ ไม่ได้มีรายได้จากการประกอบกิจการโฆษณา โดยผู้ร้องแถลงไม่ติดใจนำพยานเข้าไต่สวน ดังนั้น ลักษณะการประกอบธุรกิจของบริษัท พ. จึงแตกต่างจากกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ ที่มีลักษณะเป็นสื่อกลางในการนำสารไปสู่มวลชนโดยไม่ได้กำหนดเป้าหมายไว้ชัดเจน เพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือสื่อความหมายให้ประชาชนทราบโดยทั่วไป ส่วนที่บริษัท พ. จำกัด มีการใช้แอปพลิเคชันไลน์ เฟซบุ๊ก เว็บไซต์ เห็นได้ว่า เป็นการใช้สื่อออนไลน์เพื่อประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์กิจการของตนซึ่งบุคคลธรรมดาทั่วไปก็มีและใช้แอปพลิเคชันดังกล่าวได้ ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าบริษัท พ. มิได้ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๓) และพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ (๓)

คำสั่งศาลฎีกาที่ ลต สสข ๓๙/๒๕๖๖ ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งวินิจฉัยว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด ค. เป็นสื่อมวลชนใดๆ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๓) และพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ (๓) แต่ข้อเท็จจริงปรากฏด้วยว่า เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๙ สำนักงานคณะกรรมการกิจการ

กระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม มีหนังสือแจ้งหุ้นส่วนผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด ค. ว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด ค.ยื่นเอกสารประกอบการพิจารณาต่ออายุการทดลองประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงไม่ถูกต้องครบถ้วน ให้ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมเอกสารและยื่นใหม่ภายใน ๓๐ วัน **หากไม่ดำเนินการจะถือว่าไม่ประสงค์จะต่ออายุการทดลองประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงอีกต่อไป** โดยให้ถือว่าสิทธิในการทดลอง ออกอากาศได้สิ้นสุดลงนับแต่วันที่ใบอนุญาตหมดอายุ (วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙) และให้ยกเลิกการออกอากาศ สถานีวิทยุกระจายเสียงเพื่อการศึกษา แต่ห้างหุ้นส่วนจำกัด ค. ไม่ดำเนินการ ทั้งยังปรากฏตามสำเนาหนังสือยืนยัน ยอดพร้อมงบทดลอง รายงานผู้สอบบัญชี และงบการเงินว่า ระหว่างปี ๒๕๖๒ ถึง ๒๕๖๔ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ค. ไม่ได้ประกอบกิจการและมีรายได้ดอกเบี้ยรับจากการให้หุ้นส่วนยืมเงินเท่านั้น ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ก่อนวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๐ อันเป็นวันที่ผู้คัดค้านเข้าเป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนจำกัด ค. **ห้างหุ้นส่วนจำกัด ค. มิได้ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆอีกต่อไป** ผู้คัดค้านจึงไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จึงไม่มีเหตุที่จะถอนชื่อผู้คัดค้านออกจากประกาศ ผ.อ.การเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งที่ ๑๐ จังหวัดอุดรธานี ให้ยกคำร้อง

ข้อสังเกต คำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งในปี ๒๕๖๖ เมื่อกล่าวถึงคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามจะอ้างตัวบททั้งรัฐธรรมนูญและพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ แต่ในการเรียนการสอนเรื่องนี้ จะอ้างอิงตัวบทรัฐธรรมนูญเป็นหลัก

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามใหญ่ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖

คำถาม นายหนึ่งและนายสองต่างสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งประจำจังหวัดหนึ่ง ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดดังกล่าวประกาศรายชื่อนายหนึ่งและนายสองเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ต่อมามีการตรวจสอบแล้วเห็นว่า นายหนึ่งและนายสองไม่มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากนายหนึ่งเป็นหุ้นส่วนของห้างหุ้นส่วนจำกัดเอ็นเตอร์เทนเมนท์ ส่วนนายสองถือหุ้นของบริษัทโฮลดิ้ง จำกัด ซึ่งประกอบกิจการสถานีวิทยุโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง อันเป็นการสื่อมวลชนใดๆ

ข้อเท็จจริงปรากฏว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัดเอ็นเตอร์เทนเมนท์ ได้หยุดประกอบกิจการสถานวิทยุโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง และไม่มีรายได้จากการประกอบกิจการสื่อมวลชนใดๆ มาตั้งแต่ก่อนนายหนึ่งเข้าเป็นหุ้นส่วน เพราะไม่ได้รับการต่อใบอนุญาตจากคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ส่วนนายสองถือหุ้นของบริษัทโฮลดิ้ง จำกัด จำนวน ๑๐๐ หุ้น มูลค่า ๑,๐๐๐ บาท จากจำนวนหุ้นที่ชำระแล้วทั้งหมด ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น โดยบริษัทโฮลดิ้ง จำกัด ประกอบกิจการให้คำปรึกษา บริหารงาน และเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทย่อยในเครือหลายบริษัท รวมทั้งเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทสื่อหนังสือพิมพ์ จำกัด บริษัทย่อยซึ่งประกอบกิจการสื่อหนังสือพิมพ์รายวัน อันเป็นกิจการหนังสือพิมพ์ จำนวนร้อยละ ๙๐ ของจำนวนหุ้นของบริษัทสื่อหนังสือพิมพ์ จำกัด

ให้วินิจฉัยว่า นายหนึ่งและนายสองเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่ เพราะเหตุใด

รชคำตอบ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙๘ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ... (๓) เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ ” ดังนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจึงต้องไม่เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ

สำหรับนายหนึ่ง เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าห้างหุ้นส่วนจำกัดเอ็นเตอร์เทนเมนต์ที่ไม่ได้รับการต่อใบอนุญาตจากคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ และได้หยุดประกอบกิจการสถานวิทยุโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง รวมทั้งไม่มีรายได้จากการประกอบกิจการสื่อมวลชนใดๆ มาตั้งแต่ก่อนนายหนึ่งเข้าเป็นหุ้นส่วนแล้ว นายหนึ่งจึงมิได้เป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ อันเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙๘ (๓) (เทียบ คำสั่งศาลฎีกาที่ ลต. สสข ๓๙/๒๕๖๖)

ส่วนนายสอง ข้อเท็จจริงปรากฏว่า บริษัทโฮลดิ้ง จำกัด ประกอบกิจการให้คำปรึกษา บริหารงาน และเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทย่อยในเครือหลายบริษัท รวมทั้งเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทหนังสือพิมพ์ จำกัด บริษัทย่อยซึ่งประกอบกิจการหนังสือพิมพ์รายวัน อันเป็นกิจการหนังสือพิมพ์ จำนวนร้อยละ ๙๐ ของจำนวนหุ้นของบริษัทหนังสือพิมพ์ จำกัด แสดงว่า บริษัทโฮลดิ้ง จำกัด มีความเกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการของบริษัทหนังสือพิมพ์ จำกัด ตามความเป็นจริง ย่อมถือได้ว่า กิจการของบริษัทโฮลดิ้ง จำกัด อยู่ในความหมายของคำว่า หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙๘ (๓) ด้วย แต่โดยที่บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันมิให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอาศัยความได้เปรียบจากการเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์หรือโทษแก่บุคคลในทางการเมือง การจำกัดสิทธิผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพราะเหตุเป็นเจ้าของหรือผู้ถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนใดๆ จึงต้องตีความโดยเคร่งครัด ไม่เป็นเพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ดังกล่าวด้วย การที่นายสองถือหุ้นของบริษัทโฮลดิ้ง จำกัด จำนวน ๑๐๐ หุ้น มูลค่า ๑,๐๐๐ บาท จากจำนวนหุ้นที่ชำระแล้วทั้งหมด ๑๐,๐๐๐,๐๐๐ หุ้น ถือว่าเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก นายสองซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นเพียง ๑๐๐ หุ้น ย่อมไม่มีอำนาจสั่งการให้บริษัทโฮลดิ้ง จำกัด เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่นายสองหรือเป็นโทษแก่ผู้สมัครอื่น เพื่อประโยชน์ในการเลือกตั้งของนายสองตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้ นายสองจึงไม่เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙๘ (๓) (เทียบ คำสั่งศาลฎีกาที่ ลต. สสข ๒๔/๒๕๖๖)

มาตรา ๙๘ (๔) “เป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๙๖ (๑) (๒) หรือ (๔) ”

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ บัญญัติว่า “บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง (คือสิทธิลงคะแนน) ....

(๑) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช

(๒) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่

(๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย

(๔) วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ”

การถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๙๖ (๒) อาจเกิดขึ้นได้จากหลายสาเหตุ เช่น ศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์สั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเพราะเหตุกระทำการทุจริตในการเลือกตั้ง หรือต้องคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่า กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือร้ายแรงผิดปกติ หรือจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือยื่นเท็จ หรือต้องคำพิพากษาศาลฎีกาว่า ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง รวมทั้งถูกฟ้องเป็นคดีอาญาตามกฎหมายเลือกตั้งและศาลพิพากษาลงโทษกับสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งด้วย

ข้อสำคัญของมาตรา ๙๖ (๒) ก็คือ แม้คำพิพากษาของศาลที่ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งยังไม่ถึงที่สุด ก็ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะมาตรา ๙๖ (๒) ใช้ถ้อยคำว่า “ไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่”

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๖๔ คณะกรรมการก.ต.ยื่นคำร้องว่า นาย ท. (ผู้ถูกร้อง) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๓ จังหวัดนครศรีธรรมราช ต้องคำพิพากษาศาลจังหวัดนครศรีธรรมราชให้ลงโทษจำคุก โดยไม่รอกการลงโทษ ให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดสิบปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษา ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนาย ท. สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๙๘ ซึ่งมาตรา ๙๘ (๔) ประกอบมาตรา ๙๖ (๒) บัญญัติห้ามบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งคือบุคคลที่อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดแล้วหรือไม่ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ถูกร้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จังหวัดนครศรีธรรมราช เขตเลือกตั้งที่ ๓ ถูกศาลจังหวัดนครศรีธรรมราชพิพากษาเมื่อวันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓ ว่า มีความผิดตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๕๗ วรรคหนึ่ง (๔) และมาตรา ๑๑๘ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ ให้จำคุก ๓ ปี มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้หนึ่งในสาม คงจำคุก ๒ ปี การกระทำเป็นเหตุให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จึงไม่รอกการลงโทษ และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องมีกำหนดสิบปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษา เมื่อมาตรา ๙๖ (๒) ไม่ได้ใช้คำว่า “คำพิพากษาอันถึงที่สุด” สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และมาตรา ๙๖ (๒) นับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ผู้ถูกร้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง คือ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓ โดยไม่ต้องรอให้มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแต่อย่างใด และให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังโดยชอบ คือ วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๔ เป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งว่างลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง (๑) ประกอบมาตรา ๑๐๒

คำสั่งศาลฎีกาที่ ลต สสข ๓๒/๒๕๖๖ ผู้ร้อง (ผ.อ.การเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดยโสธร ขอให้ถอนชื่อผู้คัดค้านออกจากประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ส.แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๑ จังหวัดนครนายก

ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งวินิจฉัยว่า ผู้คัดค้านเคยต้องคำพิพากษาศาลจังหวัดลำพูน เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๐ ในคดีหมายเลขแดงที่ ... ว่า มีความผิดตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๙ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๗, ๒๖๗ ประกอบ มาตรา ๘๖ เป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ลงโทษตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๓๙ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ จำคุก ๑ ปี และปรับ ๔๐,๐๐๐ บาท จำเลยให้การรับสารภาพ ลงโทษให้กึ่งหนึ่ง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๘ คงจำคุก ๑ ปี และปรับ ๒๐,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ ๒ ปี และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้านมีกำหนดสิบปี ซึ่งตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๕๖๑ **มาตรา ๑๖๘** บัญญัติว่า บุคคลถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ ให้ถือว่าผู้นั้นถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ จึงถือว่าผู้คัดค้านถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งตาม **มาตรา ๑๖๘** ให้การเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีผลในทันทีและเริ่มให้นับระยะเวลานับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษา เว้นแต่ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาจะมีคำสั่งหรือคำพิพากษาเป็นอย่างอื่น คดีของผู้คัดค้านไม่มีคู่ความยื่นอุทธรณ์ คำพิพากษาดังกล่าวจึงถึงที่สุดเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ดังนั้น การเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้คัดค้านมีกำหนดสิบปี จึงมีผลนับแต่วันที่ศาลจังหวัดชัยภูมิมีคำพิพากษาคือ **วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๐ เป็นต้นไป** เมื่อนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งวันสุดท้าย คือวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๖ จึงยังไม่พ้นกำหนด ๑๐ ปี ดังกล่าว ผู้คัดค้านจึงเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๔) ประกอบมาตรา ๙๖ (๒) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ (๕)

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา สนามจีว วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๖๔

คำถาม ประเด็นที่ ๓ ศาลจังหวัดนครราชสีมาพิพากษาว่า นายนิติ ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยและเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย ร่วมกับนายพิชัย กระทำความผิดฐานจัดเลี้ยงนักศึกษามหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งเพื่อจูงใจให้ลงคะแนนสนับสนุนนายพิชัยให้ได้รับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๕ (๔), ๑๒๖ วรรคสอง ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ ให้ลงโทษจำคุกคนละ ๒ ปี และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายนิติและนายพิชัยมีกำหนดคนละ ๒๐ ปี ภายหลังศาลจังหวัดนครราชสีมาอ่านคำพิพากษาแล้ว มีคำสั่งอนุญาตให้นายนิติและนายพิชัยได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวไปในระหว่างอุทธรณ์

ให้วินิจฉัยว่า สถานะความเป็นรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายนิติได้รับผลกระทบหรือไม่ อย่างไร

รังกำตอบ เมื่อนายนิติตกเป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้อัตยังไม่ถึงที่สุด ก็ต้องถือว่านายนิติขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามมิให้เป็นรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๖๐ (๗) ความเป็นรัฐมนตรีของนายนิติย่อมสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามมาตรา ๑๗๔ (๔)

การที่ศาลจังหวัดนครราชสีมาพิพากษาให้จำคุกนายนิติ แต่ในวันเดียวกันได้มีคำสั่งอนุญาตให้นายนิติได้รับการปล่อยชั่วคราวไปในระหว่างอุทธรณ์ จึงไม่ถือว่านายนิติเป็นบุคคลต้องถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายอันจะเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๖ (๓) แต่การที่ศาลจังหวัดนครราชสีมาพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของนายนิติมีกำหนด ๒๐ ปี ด้วย นายนิติจึงเป็นบุคคลที่อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งไม่ว่าคดีนั้นจะถึงที่สุดหรือไม่ ย่อมมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งทันทีตามมาตรา ๙๖ (๒) และเข้าลักษณะต้องห้ามของบุคคลในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๙๘ (๔) สมาชิกภาพความเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายนิติจึงสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๖) โดยไม่ต้องรอให้มีคำพิพากษาอันถึงที่สุด (เทียบ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๖๔)

มาตรา ๙๘ (๕) “อยู่ระหว่างถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราว หรือถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง”

ข้อสังเกตคือ การถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งชั่วคราวก็คือกรณีที่คณะกรรมการก.ก.ต.ให้ใบสั่งแก่ผู้สมัคร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๕ ส่วนการถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง อาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น หลายสาเหตุ เช่น ศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์สั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเพราะเหตุกระทำการทุจริตในการเลือกตั้ง หรือต้องคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่า กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือร้ายแรงผิดปกติ หรือจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือยื่นเท็จ หรือต้องคำพิพากษาศาลฎีกาว่า ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง แต่ไม่ว่าจะเป็นกรณีถูกระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นการชั่วคราวหรือกรณีถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง **แม้อัตยังไม่ถึงที่สุด** ก็เป็นลักษณะต้องห้าม เพราะตัวบทไม่ได้มีคำขยายว่า ต้องเป็นกรณีคดีถึงที่สุดแล้ว

การถูกเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง แม้เป็นคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในคดียุบพรรค ก็ถือว่าเป็นลักษณะต้องห้ามสมัครรับเลือกตั้งด้วย และในขั้นนี้จะยกข้อต่อสู้ว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญไม่ชอบด้วยเหตุต่างๆไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๓๙/๒๕๖๒)

มาตรา ๙๘ (๖) “ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล”

ข้อสังเกตคือ ในกรณีที่ศาลชั้นต้นหรือศาลชั้นอุทธรณ์พิพากษาจำคุก แม้อัตยังไม่ถึงที่สุด หากศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา ไม่เป็นลักษณะต้องห้ามมาตรา ๙๘ (๖) เพราะไม่ได้ถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

แต่หาก**ไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา** และศาลชั้นต้นออกหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา เป็นลักษณะต้องห้ามมาตรา ๙๘ (๖) เพราะเป็นกรณีถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๒/๒๕๖๔ เป็นกรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๕ คน สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) (๖) และมาตรา ๙๒ (๒) หรือไม่

กรณีนี้เป็นเรื่องที่ศาลอาญามีคำพิพากษาจำคุกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้ถูกร้องรวม ๕ คน และเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๔ และที่ ๕ ผู้ถูกร้องทั้งห้ายื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวในระหว่างอุทธรณ์ ศาลอาญามีคำสั่งส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวของจำเลยไปให้ศาลอุทธรณ์สั่ง (ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๖ (๔) วรรคสอง) ระหว่างรอศาลอุทธรณ์มีคำสั่ง ศาลอาญาต้องส่งตัวผู้ถูกร้องทั้งห้าจำเลยไปคุมขังที่เรือนจำและออกหมายขังระหว่างอุทธรณ์ไว้ ต่อมาอีกสองวัน ศาลอุทธรณ์มีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยจำเลยชั่วคราว

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๔ ต้องคำพิพากษาศาลอาญาให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๔ สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๔) และ ๙๖ (๒) นับแต่วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔ อันเป็นวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง และผู้ร้องทั้งห้าต้องคำพิพากษาศาลอาญาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล เป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องทั้งห้าสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) นับแต่วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔ อันเป็นวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้หยุดปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ วรรคสอง อีกด้วย

ข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษานามใหญ่ ๒๕๖๕

คำถาม ประเด็นที่ ๑ ในการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดหนึ่ง พรรคการเมือง ก. ส่งนายหนึ่งลงสมัครรับเลือกตั้ง ส่วนพรรคการเมือง ข. ส่งนายสองลงสมัครรับเลือกตั้ง นายเอ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมือง ก. ขึ้นเวทีปราศรัยกล่าวพาดพิงนายสองว่าเป็นผู้มีประวัติต่างพร้อย ไม่เหมาะสมเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วันรุ่งขึ้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคการเมือง ข. เข้าชื่อไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรเสนอคำร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ขอให้ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยสมาชิกภาพของนายเอ เนื่องจากก่อนนายเอได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสมัยปัจจุบัน นายเอเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลแขวงพระนครใต้ ให้ลงโทษจำคุก ๑ ปี ในความผิดฐานฉ้อโกง ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้ส่งคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย นายเอยื่นคำโต้แย้งต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า หลังจากศาลแขวงพระนครใต้อ่านคำพิพากษา ตนได้ยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ ศาลแขวงพระนครใต้ส่งคำร้องไปให้ศาลอุทธรณ์พิจารณาสั่ง ระหว่างรอฟังคำสั่งปล่อยตัวชั่วคราวของศาลอุทธรณ์ตนถูกคุมขังตามหมายของศาลแขวงพระนครใต้เพียง ๑ วัน ก็ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวจากศาลอุทธรณ์ ต่อมาโจทก์กับตนตกลงกันได้และโจทก์ยื่นคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์ก่อนคดีถึงที่สุด ศาลแขวงพระนครใต้มีคำสั่งให้จำหน่ายคดีชั่วคราว

ให้วินิจฉัยว่า สมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายเอสิ้นสุดลงแล้วหรือไม่ หากสมาชิกภาพของนายเอสิ้นสุดลง จะมีผลนับแต่วันใด

รังกำตอบ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) บัญญัติให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสิ้นสุดลง เมื่อต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล หมายความว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลในขณะดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สำหรับนายเอ แม้เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล แต่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นก่อนนายเอจะได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น สมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายเอจึงยังไม่สิ้นสุดลง (เทียบ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๒/๒๕๖๔)

หมายเหตุ กรณีตามคำถามเป็นเรื่องการดำเนินการเพื่อให้พ้นจากสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยอ้างเหตุตามมาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๖) มิใช่เรื่องการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาลจึงต้องเกิดขึ้นในขณะดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มิใช่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนเข้าดำรงตำแหน่ง

มาตรา ๙๘ (๗) “เคยได้รับโทษจำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงสิบปีนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ”

มีข้อสังเกตคือ ไม่ว่าจะ เป็นโทษจำคุกในความผิดฐานใดก็เป็นลักษณะต้องห้ามตามมาตรานี้ **แต่ต้องเป็นโทษจำคุกจริง** (คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๒๐/๒๕๖๒ , ๑๕๓๖/๒๕๖๒) เว้นแต่เป็นโทษจำคุกในความผิดอันได้กระทำประมาทหรือลหุโทษ แม้ต้องโทษจำคุกจริง ก็ไม่ถือว่าเป็นลักษณะต้องห้าม

มาตรา ๙๘ (๘) “เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือถือว่ากระทำการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในวงราชการ”

ข้อสังเกตคือ **เมื่ออยู่ระหว่างอุทธรณ์คำสั่งลงโทษ** ก็ถือว่าเป็นลักษณะต้องห้าม ตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๗๓/๒๕๖๒ โดยศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งให้เหตุผลว่า คำสั่งลงโทษดังกล่าวเป็นคำสั่งทางปกครอง มีผลตราบเท่าที่ยังไม่มีการเพิกถอนหรือสิ้นผลโดยเงื่อนไขเวลาหรือโดยเหตุอื่น ตามมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่งพ.ร.บ.วิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ แม้ผู้ร้องจะยื่นอุทธรณ์ แต่การอุทธรณ์ไม่มีผลเป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งตามมาตรา ๔๔ วรรคสาม จึงถือได้ว่า ผู้ร้องถูกสั่งให้พ้นจากราชการเพราะทุจริตต่อหน้าที่ ผู้ร้องจึงมีลักษณะต้องห้ามในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

นอกจากนี้ยังมีคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๗๙/๒๕๖๒ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ผู้ร้องเคยถูกลงโทษทางวินัยข้าราชการครูให้ปลดออกจากราชการกรณีกระทำการทุจริตในการสอบเข้ารับราชการครู แม้ในเวลาต่อมาจะได้รับการล้างมลทินตาม พรบ.ล้างมลทินฯ ๒๕๕๐ ก็มีความหมายเพียงว่า ผู้ร้องไม่เคยถูกลงโทษทางวินัยให้ปลดออกจากราชการครูเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่าความประพฤติหรือการกระทำของผู้ร้องที่เป็นเหตุให้ถูกลงโทษทางวินัยถูกลบล้างไปด้วย ผู้ร้องจึงมีลักษณะต้องห้ามไม่ได้รับสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๖๓ คณะกรรมการก.ก.ต.ยื่นคำร้องว่า นาย ร. ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒ แต่ก่อนหน้านั้น นาย ร. เคยรับราชการในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ปกครอง ระดับ ๓ และถูกไล่ออกจากราชการเพราะเหตุทุจริตต่อหน้าที่ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของนาย ร. สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) และมาตรา ๙๘ (๘) หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) มาตรา ๑๐๘ ข. ลักษณะต้องห้าม (๑) ประกอบมาตรา ๙๘ (๘) เป็นบทบัญญัติห้ามมิให้สมาชิกวุฒิสภาเป็นบุคคลซึ่งเคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการ ฯลฯ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ เมื่อเคยถูกลงโทษทางวินัยไล่ออกจากราชการฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามคำสั่งกรมการปกครองกรณีกระทำการเรียกรับเงิน อันเป็นพฤติกรรมในทางทุจริต **แม้ภายหลังผู้ถูกร้องจะได้รับการล้างมลทินตาม พ.ร.บ.ล้างมลทินฯ พ.ศ. ๒๕๓๙ และ พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่ไม่มีผลเป็นการลบล้างคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษทางวินัยว่ามีกระทำความผิด** ผู้ถูกร้องเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามบทบัญญัติดังกล่าว สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑๑ (๔) นับแต่วันที่ที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง และให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้แก่คู่กรณีฟังโดยชอบอันเป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลง

ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๗๓

คำถาม ประเด็นที่ ๒ ประธานสภาผู้แทนราษฎรส่งคำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนหนึ่งในสี่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎรไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยสมาชิกภาพของนายมัน เนื่องจากนายมันเคยถูกกรมการปกครองลงโทษทางวินัยปลดออกจากราชการเพราะเหตุเรียกรับเงินจากผู้รับเหมาก่อสร้าง เหตุเกิดในปี ๒๕๔๘ นายมันจึงเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๘) มีผลให้สมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายมันเป็นอันสิ้นสุดลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) นายมันยื่นคำให้การชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาว่า กรณีดังกล่าวตนได้รับการล้างมลทินแล้ว ตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔ ที่ให้ล้างมลทินแก่ผู้ต้องโทษทางวินัย ในกรณีที่ได้กระทำก่อนวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐ โดยให้ถือว่าผู้นั้นมิได้เคยถูกลงโทษทางวินัยขอโทษยกคำร้อง

ให้วินิจฉัยว่า คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของนายมันรับฟังได้หรือไม่

ธงคำตอบ การที่นายมันเคยถูกลงโทษทางวินัยปลดออกจากราชการเพราะเหตุเรียกรับเงินจากผู้รับเหมาก่อสร้าง มีผลให้นายมันเป็นผู้ที่เคยถูกสั่งให้พ้นจากราชการเพราะทุจริตต่อหน้าที่ ซึ่งต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๘) แม้นายมันกระทำความผิดในปี ๒๕๔๘ และได้รับการล้างมลทินตาม พ.ร.บ.ล้างมลทินฯ พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่ไม่มีผลเป็นการลบล้างคำพิพากษาหรือคำสั่งลงโทษทางวินัยว่ามีกระทำความผิด ประกอบกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๘) มีเจตนารมณ์ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของสาธารณชน พ.ร.บ.ล้างมลทินฯ พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงไม่มีผลให้นายมันไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๘) และสมาชิกภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนายมันต้องเป็นอันสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๖) คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของนายมันรับฟังไม่ได้ (เทียบ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๘/๒๕๖๓ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๓๙/๒๕๖๒)

อนึ่ง มีข้อสังเกตด้วยว่า ความหมายของคำว่า **ประพตมิชอบ** ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งให้เทียบเคียงกับ บทนิยามคำว่า ประพตมิชอบ ตามมาตรา ๓ แห่งพ.ร.บ. จัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพตมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙

คำสั่งศาลฎีกาที่ ลต สสข ๔/๒๕๖๖ กรณีผู้ร้องขอให้ผู้คัดค้าน (ผอ.กต.ประจำเขตเลือกตั้งที่ ๕ จังหวัด กาสินธุ์) เพิ่มชื่อผู้ร้องในประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งวินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ร้องเคยถูกผู้ว่าราชการจังหวัดกาสิโนมีคำสั่ง ให้พ้นจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสงเปลือย ตามความในมาตรา ๙๒ แห่งพ.ร.บ.สภาตำบลและ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เนื่องจากมีพฤติการณ์กระทำการละเลยไม่ปฏิบัติตาม หรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ตามคำสั่งจังหวัดกาสิโนที่ ... ที่ผู้ร้องอ้างว่าการพ้นจากตำแหน่งนายก องค์การบริหารส่วนตำบลสงเปลือยมิได้เกิดจากการกระทำโดยทุจริตนั้น บทบัญญัติลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิ สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๘) และพ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ (๑๐) ได้บัญญัติคำว่า กระทำการทุจริต กับคำว่า ประพตมิ ชอบในวงราชการ แยกออกจากกันอย่างชัดเจน โดยกฎหมายมิได้ให้นิยามคำว่า “ประพตมิชอบ” ไว้โดยเฉพาะ จึงต้องเทียบเคียงกับพ.ร.บ.จัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพตมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๓ ซึ่งได้ให้นิยาม ของคำว่า “ประพตมิชอบ” หมายความว่า การกระทำที่ไม่ใช่ทุจริตต่อหน้าที่ แต่เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการ ปฏิบัติอย่างใดโดยอาศัยเหตุที่มีตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติ ของคณะรัฐมนตรี ที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแลการรับ การเก็บรักษา หรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน ดังนี้ การที่ผู้ร้องเคยถูกสั่งให้พ้นจากตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลสงเปลือย เนื่องจากละเลยไม่ปฏิบัติ ตามหรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ โดยละเว้นการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการรับ เงินฯ พ.ศ. ๒๕๔๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุขององค์การบริหารส่วน ตำบล พ.ศ. ๒๕๓๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม อันเป็นระเบียบของทางราชการที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแล การรับ การ เก็บรักษา หรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน ถือได้ว่า ผู้ร้องประพตมิชอบในวงราชการ ตามนิยามคำว่า “ประพตมิชอบ” ดังกล่าวแล้ว ผู้ร้องจึงเป็นบุคคลอันมีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๘) และพ.ร.ป.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ (๑๐)

มาตรา ๙๘ (๘) เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอันถึงที่สุดให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะ ร่ำรวยผิดปกติ หรือเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก เพราะกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ข้อสังเกตคือ ทั้งกรณีร่ำรวยผิดปกติและกรณีต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุกเพราะกระทำความผิดตาม กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต **คดีต้องถึงที่สุดแล้ว** จึงจะถือว่าเป็นลักษณะต้องห้าม

มาตรา ๙๘ (๑๐) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือต่อ ตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือ

หน่วยงานของรัฐ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน กฎหมายว่าด้วยยาเสพติดในความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า กฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้ามือหรือเจ้าสำนัก กฎหมายว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการค้ามนุษย์ หรือกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในความผิดฐานฟอกเงิน

ข้อสังเกตคือ หากคดียังไม่ถึงที่สุด ยังไม่**เป็นลักษณะต้องห้าม** และบทบัญญัติมาตรา ๙๘ (๑๐) ยึดถือคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดเป็นสำคัญ ไม่ได้คำนึงว่ามีเหตุบรรเทาโทษหรือรอการลงโทษหรือไม่ (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๔/๒๕๖๔ และ ๕/๒๕๖๕)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๔/๒๕๖๔ คณะกรรมการก.ก.ต.ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๒ ว่า สมาชิกภาพของนาย ส. สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๑๐) หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๑๐) บัญญัติลักษณะต้องห้ามของบุคคลผู้เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา มิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บทบัญญัติดังกล่าวบทบัญญัติยึดถือคำพิพากษาของศาลอันถึงที่สุดเป็นสำคัญ ไม่ได้คำนึงว่ามีเหตุบรรเทาโทษหรือรอการลงโทษหรือไม่ เมื่อข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเคยต้องคำพิพากษาของศาลแขวงปทุมวันว่า กระทำความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔๑ ซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริตตามประมวลกฎหมายอาญา และคำพิพากษาดังกล่าวถึงที่สุดแล้ว ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้น สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๑๐) นับแต่วันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และให้ถือว่าวันที่ศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยให้คู่กรณีฟังโดยชอบตามพ.ร.บ.ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๖ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลในวันอ่าน เป็นวันที่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการแบ่งเขตเลือกตั้งว่างลง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๑๐๒

นอกจากนี้ยังมี**คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๖๕** เป็นกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอประธานสภาผู้แทนฯ ส่งเรื่องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยว่า นาย ส. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พ้นจากสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินที่กระทำโดยทุจริต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๕ วรรคหนึ่ง (๑) (๓) และวรรคสอง ประกอบมาตรา ๓๓๖ ทวิ ฐานลักทรัพย์ ตามคำพิพากษาของศาลแขวงมหาสารคามในคดีอาญาหมายเลขดำที่ อ.๔๐๖๔/๒๕๖๑ หมายเลขแดงที่ อ.๑๓๔/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๖๒ ทำให้ผู้ถูกร้องเป็นบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๑๐) อันเป็นเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนาย ส.เป็นอันสิ้นสุดลงตามมาตรา ๑๐๑ (๖) ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยทำนองเดียวกันกับคำวินิจฉัยที่ ๒๔/๒๕๖๔ กล่าวคือให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของนาย ส.เป็นอันสิ้นสุดลง นับแต่วันเลือกตั้ง

คำสั่งศาลฎีกาที่ ลต สสข ๓๕/๒๕๖๖ ผู้ร้อง (ผ.อ.การเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งที่ ๔ จังหวัดร้อยเอ็ด ขอให้ถอนชื่อผู้คัดค้านออกจากประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งส.ส.แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๔ จังหวัดร้อยเอ็ด

ศาลฎีกาแผนกคดีเลือกตั้งวินิจฉัยว่า ผู้คัดค้านเคยต้องคำพิพากษาศาลจังหวัดร้อยเอ็ด เมื่อวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๙ ในคดีหมายเลขแดงที่ ... ว่า กระทำความผิดต่อตามพ.ร.บ.การพนัน พ.ศ. ๒๔๗๘ ฐานเป็นเจ้าของ รับกินรับใช้ ให้จำคุก ๒ ปี และปรับ ๒,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ ๑ ปี คดีถึงที่สุดแล้ว ผู้คัดค้านจึงได้ชื่อว่าเป็นผู้เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดต่อกฎหมายว่าด้วยการพนันในความผิดฐานเป็นเจ้าของ ส่วนที่ผู้คัดค้านอ้างว่า ไม่ได้กระทำความผิด ขัดต่อข้อเท็จจริงที่ผู้คัดค้านให้การรับสารภาพในคดีดังกล่าว และที่ผู้คัดค้านอ้างว่าเคยสมัครรับเลือกตั้งในปี ๒๕๖๒ และได้ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติของกกต.แล้วนั้น เห็นว่าการพิจารณาคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร ต้องพิจารณาเมื่อมีการเลือกตั้งแต่ละคราวไป การพิจารณาและความเห็นของกกต.ในครั้งก่อน หาได้ผูกมัดการพิจารณาและความเห็นของกกต.ในครั้งถัดไปไม่ ผู้คัดค้านจึงเป็นบุคคลผู้มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๘ (๑๐) และพ.ร.บ.ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ (๑๒) จึงมีคำสั่งให้ถอนชื่อผู้คัดค้านออกจากประกาศรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๔ จังหวัดร้อยเอ็ด

คำถาม ประเด็นที่ ๒ ในการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดหนึ่ง พรรคการเมือง ก. ส่งนายหนึ่งลงสมัครรับเลือกตั้ง ส่วนพรรคการเมือง ข. ส่งนายสองลงสมัครรับเลือกตั้ง นายหนึ่งยื่นคำร้องขอให้คณะกรรมการการเลือกตั้งขอให้ถอนชื่อนายสองออกจากการเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง เนื่องจากนายสองเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดของศาลแขวงพระนครเหนือ ให้ลงโทษจำคุก ๓ เดือน ในความผิดฐานเป็นเจ้าของการพนันสลากกินรวบ นายสองยื่นคำคัดค้านต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งว่า ตนถูกศาลแขวงพระนครเหนือลงโทษจำคุก ๓ เดือน ในความผิดฐานเจ้ามือสลากกินรวบจริง แต่ศาลรอการลงโทษจำคุก ไม่ได้ถูกจำคุกจริง และภายหลังที่ศาลมีคำพิพากษา ได้มีการประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นการลบล้างประวัติการกระทำความผิด ตนจึงไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ให้วินิจฉัยว่า นายสองเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่

ธงคำตอบ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๙๘ (๑๐) กำหนดลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หากเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน ในความผิดฐานเป็นเจ้าของหรือเจ้าสำนัก เมื่อปรากฏว่านายสองเคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลแขวงพระนครเหนือว่ากระทำความผิดฐานเป็นเจ้าของสลากกินรวบ ไม่ว่าศาลจะรอการลงโทษจำคุก นายสองก็เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ส่วนการประกาศใช้พระราชบัญญัติล้างมลทินฯ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นการลบล้างโทษว่าเคยถูกลงโทษจำคุกในความผิดนั้นเท่านั้น แต่ไม่มีผลเป็นการลบล้างการกระทำความผิดและคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ามีการกระทำความผิด (เทียบ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๒๔/๒๕๖๔)

นอกจากนี้ในกรณีที่เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่า กระทำความผิดฐานมียาเสพติดให้โทษไว้ใน **ครอบครอง(เพื่อเสพ)** ไม่เป็นลักษณะต้องห้าม เพราะเป็นลักษณะต้องห้ามเฉพาะความผิดฐานเป็นผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก หรือผู้ค้า และความผิดต่อกฎหมายว่าด้วยการพนัน เป็นลักษณะต้องห้ามเฉพาะความผิดฐานเป็นเจ้าของ หรือเจ้าสำนัก ส่วนความผิดฐานเป็นผู้เล่นการพนัน ไม่เป็นลักษณะต้องห้าม

อย่างไรก็ตาม คำพิพากษาที่ถึงที่สุดตามมาตรา ๘๘ (๑๐) **ต้องเป็นคำพิพากษาศาลไทย**

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๖/๒๕๖๔ เป็นกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๕๑ คน เข้าชื่อกัน เสนอคำร้องต่อประธานสภาผู้แทนราษฎรว่า ร้อยเอก ๘. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์สิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ประกอบ มาตรา ๑๖๐ (๖) และมาตรา ๘๘ (๑๐) เพราะเหตุต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลอุทธรณ์รัฐนิวเซาท์เวลส์ ลง วันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๓๘ หรือไม่

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความว่า ไม่มีคู่กรณีฝ่ายใดเสนอสำเนาคำพิพากษาของศาลมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ต่อ ศาลรัฐธรรมนูญเลย คงมีเพียงสำเนาคำร้องขออนุญาตอุทธรณ์ภายหลังพ้นระยะเวลาอุทธรณ์ของผู้ถูกร้องลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๓๘ และสำเนาคำสั่งศาลอุทธรณ์มลรัฐนิวเซาท์เวลส์ ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๓๘ ที่สั่งไม่รับคำร้อง ขออนุญาตอุทธรณ์ดังกล่าว ซึ่งผู้รับรองสำเนาถูกต้องมิใช่เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ แต่เนื่องจากผู้ถูกร้องยอมรับว่า เคย ต้องคำพิพากษาว่ากระทำความผิดตามคำพิพากษาของศาลแขวงมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ แต่ไม่ทราบศาลแขวงมลรัฐ นิวเซาท์เวลส์มีคำพิพากษาอย่างไร ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยต่อไปด้วยว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคหนึ่ง และ วรรคสอง บัญญัติให้อำนาจอธิปไตยเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ลักษณะสำคัญของอำนาจอธิปไตยคือ มีความเด็ดขาดสมบูรณ์ไม่อยู่อาณัติหรืออยู่ภายใต้อำนาจรัฐอื่น โดยการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นการใช้ **อำนาจตุลาการอันเป็นส่วนหนึ่งของอำนาจอธิปไตยย่อมไม่ตกอยู่ในอาณัติหรืออยู่ใต้อำนาจตุลาการของรัฐอื่น** ซึ่งหลักการและทางปฏิบัติของรัฐเกี่ยวกับการใช้อำนาจตุลาการจะได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของแต่ละ ประเทศเพื่อยืนยันหลักความเป็นอิสระของตุลาการและความศักดิ์สิทธิ์ของคำพิพากษา เมื่อบทบัญญัติของ รัฐธรรมนูญมีการกล่าวถึงคำพิพากษา จึงต้องหมายถึงคำพิพากษาของศาลแห่งรัฐหรือประเทศนั้นเท่านั้น ไม่รวมถึง คำพิพากษาของศาลต่างประเทศ อีกทั้งการตรากฎหมายอาญาของแต่ละประเทศกำหนดการกระทำที่เป็น องค์ประกอบความผิด ฐานความผิด และเงื่อนไขการลงโทษ ไว้แตกต่างกัน หากตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๘ (๑๐) ว่า “เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุด” หมายความว่ารวมถึงคำพิพากษาของศาลต่างประเทศด้วย ก็จะมี ความหมายกว้างครอบคลุมถึงคำพิพากษาอันถึงที่สุดในความผิดตามกฎหมายอื่นอีกหลายฉบับ จะทำให้ขอบเขต การยอมรับอำนาจศาลของรัฐอื่นขยายออกไปอย่างกว้างขวางอีกด้วย ทั้งไม่อาจลั่นกรองหรือตรวจสอบความชอบ ด้วยหลักนิติธรรมของกระบวนการพิจารณาของศาลต่างประเทศ และขัดต่อหลักการต่างตอบแทนอันให้อำนาจ อธิปไตยทางศาลของไทยถูกระทบกระเทือนอย่างมีนัยสำคัญ แม้ข้อเท็จจริงในคดีฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องเคยต้องคำ พิพากษาของศาลแขวงมลรัฐนิวเซาท์เวลส์ แต่ไม่ใช่คำพิพากษาศาลไทย ผู้ถูกร้องจึงไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๘ (๑๐) สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๐๑ (๖) ประกอบมาตรา ๙๘ (๑๐) และไม่มีเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตาม รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง (๔) ด้วย

มาตรา ๙๘ (๑๑) เคยต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่ากระทำการอันเป็นการทุจริตในการเลือกตั้ง

ข้อสังเกตคือ หากคดียังไม่ถึงที่สุด ยังไม่ถึงว่ามีลักษณะต้องห้าม

มาตรา ๙๘ (๑๔) เป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือเคยเป็นสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงยังไม่เกินสองปี

ข้อสังเกตคือ น่าจะหมายถึงสมาชิกรัฐสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดที่ผ่านมาด้วยเพราะมีบทเฉพาะกาล

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันให้ทำหน้าที่สมาชิกรัฐสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ แต่มีคำ

วินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๗/๒๕๖๔ วินิจฉัยว่า บุคคลที่เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกรัฐสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ไม่เป็นผู้

มีลักษณะต้องห้ามเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๑ (๑๘) ที่ว่า “เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการ

การเมือง หรือสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นในระยะสิบปีก่อนเข้ารับการสรรหา” เป็นเพียงบุคคลที่ได้รับ

มอบหมายให้ทำหน้าที่แทนในระหว่างที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา แต่มิได้หมายความว่า สมาชิก

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ “เป็น” สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๙๘ (๑๕) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ

หรือเป็นเจ้าของที่อื่นของรัฐ

ข้อสังเกตคือ เคยมี**คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๔๓** วินิจฉัยว่า เจ้าของที่อื่นของรัฐต้องมีลักษณะ

ดังต่อไปนี้ (๑) ได้รับแต่งตั้งหรือได้รับเลือกตั้งตามกฎหมาย (๒) มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการหรือหน้าที่ปฏิบัติการให้

เป็นไปตามกฎหมายและปฏิบัติงานประจำ (๓) อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐ และ (๔) มีเงินเดือน

ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนตามกฎหมาย ดังนั้น กรรมการการประถมศึกษาจังหวัด กรรมการสภามหาวิทยาลัยราช

ภัฏ อนุกรรมการข้าราชการตำรวจประจำจังหวัด (อ.ก.ตร.จังหวัด) ไม่ใช่เจ้าของที่อื่นของรัฐ แต่ผู้พิพากษาสมทบ

เป็นเจ้าของที่อื่นของรัฐ

หลักเกณฑ์ของการเป็นเจ้าของที่อื่นของรัฐตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๔๓ น่าจะยังใช้ได้

ในปัจจุบัน

มาตรา ๙๘ (๑๗) “อยู่ในระหว่างต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง”

ข้อสังเกตคือ การดำรงตำแหน่งทางการเมือง น่าจะหมายถึงตำแหน่งทางการเมืองตามความหมายของ “ผู้

ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ตามพ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔

มาตรา ๙๘ (๑๘) “เคยพ้นจากตำแหน่งเพราะเหตุตามมาตรา ๑๔๔ และมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม”

เหตุตามมาตรา ๑๔๔ คือแปรรูปตราพ.ร.บ.งบประมาณโดยมิชอบ ส่วนเหตุมาตรา ๒๓๕ วรรคสาม คือ

ต้องคำพิพากษาศาลฎีกาว่าฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง หรือต้องคำพิพากษา

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือร้ายแรงผิดปกติ

หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

ข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๖๗ : กรณีความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลง

คำถาม ประเด็นที่ ๑ ภายหลังจากนายบุญเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงได้ ๒ เดือน ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้วินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของนายบุญสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่ เนื่องจากปรากฏว่าก่อนนายบุญเข้ารับตำแหน่งดังกล่าวเพียง ๑ เดือน ศาลฎีกามีคำพิพากษาว่า นายบุญกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายหรือตีเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่กายสาหัส ลงโทษจำคุก ๒ ปี โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ ๒ ปี

ให้วินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายบุญสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่

ธงคำตอบ รัฐธรรมนูญ (ฉบับปี ๒๕๕๐) มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) บัญญัติว่า ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่จะเป็นกรณีที่ดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท แต่กรณีตามบทบัญญัติดังกล่าว เป็นกรณีที่รัฐมนตรีต้องคำพิพากษาในขณะดำรงตำแหน่ง จึงจะเป็นผลให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลง เมื่อนายบุญต้องคำพิพากษาให้จำคุกและรอการลงโทษก่อนจะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง ความเป็นรัฐมนตรีของนายบุญจึงไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามบทบัญญัติดังกล่าว (เทียบ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑/๒๕๕๖)

หมายเหตุ

ปัจจุบันต้องอ้างรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ๒๕๖๐ มาตรา ๑๗๐ (๔) ประกอบมาตรา ๑๖๐ (๗)

.....

อ.อริคม อินทุภูติ